FAMILIE-/ARVERET – VINTEREKSAMEN 2012/13

Opgave 1

Mogens og Hedda blev gift den 13. januar 1998. De oprettede umiddelbart før ægteskabet en formgyldig ægtepagt med følgende indhold:

”Fremtidig arv skal være den pågældendes fuldstændige særeje. I øvrigt skal der være skilsmissesæreje i vort ægteskab. Skilsmissesærejet skal dog bortfalde efter 10 års ægteskab”.

I 2001 fødte Hedda deres fællesbarn Flora. Ægtefællerne købte derfor i 2002 i lige sameje en stor ejerlejlighed, der akut trængte til en del istandsættelse. De betalte hver ½ af udbetalingen med opsparede midler. Til istandsættelse af lejligheden optog de i fællesskab et banklån på 400.000 kr., som straks blev anvendt. De indrettede sig herefter med adskilt økonomi og betalte hver lige store ydelser på banklånet.

I august 2009 døde Mogens’ far, og Mogens arvede 350.000 kr. Han anvendte efter aftale med Hedda straks 300.000 kr. til at indfri en del af restgælden på banklånet, der var højt forrentet. De fortsatte med at ligedele udgifterne til restlånet.

Hedda, der altid havde drømt om at få sit eget, åbnede i april 2010 sin egen lille café. Da hun hen på efteråret følte, at caféen ville gå godt, købte Mogens, der var maskiningeniør, kontant en dyr kaffemaskine til caféens drift, som han lånte til Hedda. Kaffemaskinen var betalt med resten af arven efter hans far.

Fra 2011 gik caféen på grund af krisen mindre godt, og Heddas økonomi blev meget anstrengt. Da hun i december 2011 skyldte en kaffeleverandør 20.000 kr., som hun ikke kunne betale, foreslog leverandøren, at han i stedet for betalingen kunne bytte caféens kaffemaskine med en mindre maskine til en værdi af 10.000 kr. samt eftergive hende de 20.000 kr., som hun skyldte ham. Hedda, der ikke fortalte, at maskinen var Mogens’, så ingen anden mulighed end at acceptere forslaget. Leverandøren byttede derefter kaffemaskinerne og eftergav hende de 20.000 kr.

I marts 2012 opdagede Mogens, at kaffemaskinen var ombyttet, og Hedda fortalte derefter om det passerede. Mogens blev vred over, at hun intet havde fortalt om sin dårlige økonomi og om kaffemaskinen. Han forlangte kaffemaskinen tilbage fra leverandøren, der ikke ville aflevere den. Da forholdet mellem Mogens og Hedda i øvrigt var dårligt, flyttede Mogens hen til en ven. Ægtefællerne blev enige om, at Flora foreløbig måtte bo hos Hedda og aftalte, at Mogens med virkning fra den 1. maj 2012 i bidrag til Flora forud månedligt betalte 2.000 kr. Den 31. juli 2012 indgav Mogens anmodning om separation til statsforvaltningen, og den 31. august 2012 blev ægtefællerne separeret.

På det efterfølgende skifte med opgørelsesdag den 31. december 2012 blev det opklaret, at Mogens slet ikke havde betalt nogen af de aftalte børnebidrag. Hedda havde allerede i foråret solgt sin café. Aktiverne og passiverne i øvrigt bestod af ejerlejligheden, der på opgørelsesdagen havde en friværdi på 400.000 kr., restgælden på banklånet fra 2002 udgjorde 19.400 kr. inkl. renter pr. 30. juni 2012. Renten var herefter 200 kr. pr. måned. Hedda havde desuden værdier for 80.000 kr. og Mogens for 220.000 kr. Dertil kom mellemværendet med leverandøren i anledning af kaffemaskinen, der ved ombytningen havde en værdi af 30.000 kr., og eventuelle indbyrdes krav som følge af ægtefællernes dispositioner. Bortset fra arven efter Mogens' far, havde ægtefællerne ikke arvet.

Skal leverandøren aflevere kaffemaskinen til Mogens, og hvordan skal boet deles kvantitativt og parternes indbyrdes mellemværender afregnes i videst muligt omfang, når begge ønsker mest muligt?

Løsningsvejledning til opgave 1

1. Formueordningen
Ægtepagten er gyldig, jf. RVL § 28, stk. 1 og 2. Da ægtefællerne har været gift i mere end 10 år, er formueordningen på skiftet fælleseje. Dog er arven efter Mogens' far Mogens' særeje. Særejet er brugt til indfrielse af gæld og køb af kaffemaskinen.

Familieret 2012 s. 134, 136 og 141.

2. Ophørstidspunktet for formuefællesskabet
Ophørstidspunktet for formuefællesskabet er 31. juli 2012 kl. 24.00, jf. ÆSKL § 51, stk. 1, og det er de aktiver og passiver, der er på dette tidspunkt, der skal indgå i bodelingen, jf. ÆSKL § 50, med deres værdi på opgørelsestidspunktet, jf. ÆSKL § 52.

Familieret 2012 s. 258, 260 og 261.

3. Ejerlejligheden
Ejerlejligheden, der på opgørelsesdagen har en friværdi på 400.000 kr., er i lige sameje. 200.000 kr. opføres i hver ægtefælles bodel.

Familieret 2012 s. 125.

4. Indfrielsen af 300.000 kr.
Da Mogens indfrier 300.000 kr. af det fælles banklån efter aftale med Hedda, og da de fortsat ligedeler udgifterne til restlånet, forøges Heddas formue ved aftalen med 150.000 kr. Hvad enten der er tale om lån, ugyldig gave pga. manglende ægtepagt eller formueretligt krav pga., at et enkeltstående større beløb er overført mellem ægtefæller med i øvrigt adskilt økonomi, vil Mogens have et krav på Hedda på 150.000 kr. Da midlerne stammer fra det arvede særeje, er kravet, jf. surrogationsprincippet i RVL § 28, stk. 3, Mogens' fuldstændige særeje, og passivet er Heddas fælleseje, da lånet knytter sig til ejerlejligheden.

Samtidig forbedrer han med 150.000 kr. sit eget tidsbegrænsede skilsmisse-særeje, der på skiftet er fælleseje, med sit arvede fuldstændige særeje. Det udløser et vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 3. Kravet kan kun kræves dækket i Mogens' egen bodel.

Familieret 2012 s. 145 f., 147, 180 ff., særlig s. 184-186, 234 ff., særlig s. 238-239 og 276-278.

5. Banklånet
Lånet er optaget i fællesskab og er derfor fælles. Det knytter sig til lejligheden og er derfor fælleseje og skal fordeles lige med ½ af 19.400 kr. = 9.700 kr. til hver.

Familieret 2012 s. 209 og 214.

6. Renterne
Renterne skal medregnes fra den 30. juni – ikke bare frem til den 1. august, men frem til opgørelsesdagen den 31. december 2012, jf. ÆSKL § 52, dvs. 6 måneder a 200 kr., i alt 1.200 kr. Hver skal bære ½.

Såvel banklånet som renterne hæfter begge for. De kan derfor i medfør af ÆSKL § 56 begge kræve, at den anden betaler eller stiller sikkerhed for betalingen af den del af gælden, som vedkommende endeligt skal bære.

Familieret 2012 s. 260, 261 f. og 269.

7. Kaffemaskinen
Som udgangspunkt råder alene Mogens over sine ejendele, jf. RVL § 16. Salget/aftalen er imidlertid omfattet af RVL § 14, da kaffemaskinen er inventar i Heddas café. Mogens er ejer, og han har lånt den til Hedda. Det er uden betydning, at den er hans særeje. Mogens kan derfor ikke få kaffemaskinen tilbage fra leverandøren, der må antages hverken at vide eller burde vide, at maskinen var Mogens'. Da Hedda har solgt Mogens' kaffemaskine, har han krav på at få værdien erstattet. Kravet er et aktiv i hans særeje, jf. surrogationsprincippet i RVL § 28, stk. 3, og et passiv i Heddas bodel.

Familieret 2012 s. 177, 210 og 211.

8. Børnebidragene
Bidragene fra den 1. maj til ophørsdagen den 31. juli, dvs. 3 måneder a 2.000 kr. = 6.000 kr., skal ikke medtages som aktiv i Heddas bodel, da de tilkommer Flora, men skal medtages som et passiv i Mogens' bodel, jf. BL § 18, stk. 1, smh. med ÆSKL § 50. De øvrige 5 måneders bidrag, som Mogens skylder frem til 31. december 2012, er selve skiftet uvedkommende.

Familieret 2012 s. 55, 260 og 271.

9. Boopgørelse:

	MS	M	H	
Værdier i øvrigt		220.000 kr.	80.000 kr.	
Ejerlejlighed		200.000 kr.	200.000 kr.	
Banklån		÷ 9.700 kr.	÷ 9.700 kr.	(ÆSKL § 56)
Renter		÷ 600 kr.	÷ 600 kr.	
Børnebidragene		÷ 6.000 kr.		
Krav M/H	(150.000 kr.)		÷ 150.000 kr.	
Kaffemaskine	(30.000 kr.)		÷ 30.000 kr.	
Nettobodele		403.700 kr.	89.700 kr.	

Boslodsberegning:

VK forlods, RVL § 23, stk. 3	150.000 kr.	
Ligedeling af resten = ½ af		
(403.700 + 89.700 ÷ 150.000) =	171.700 kr.	171.700 kr.
Boslodder	321.700 kr.	171.700 kr.

Boslodstilsvar fra Mogens til Hedda 403.700 kr. ÷ 321.700 kr. = 82.000 kr.

Da Hedda skylder Mogens 180.000 kr., modregner Mogens dog, således at han intet betaler kontant, men alene nedskriver Heddas gæld med boslodstilsvaret på 82.000 kr., således at hendes restgæld til ham kun er 98.000 kr.

Hedda kan også modregne, idet hun er berettiget til at indkræve de forfaldne børnebidrag, jf. BL § 18, stk. 2, både bidrag, der vedrører boet – de 6.000 kr. – og bidragene, der senere er forfaldne, altså yderligere 5 måneders bidrag, dvs. 10.000 kr. Hedda kan således modregne 16.000 kr., så hun alene skylder Mogens yderligere 82.000 kr.

Hver af ægtefællerne kan kræve betaling eller sikkerhedsstillelse for bankgæld og renter, jf. ÆSKL § 56 og ovenfor.

Familieret 2012 s. 106-107, 257, 270 ff. m. note 39 og 276.

Opgave 2

Franz og Lene blev gift i 1988. De fik fællesbørnene Dan og Ditlev. Endvidere havde Franz et barn, Sara, fra et tidligere forhold.

I 1991 oprettede Franz og Lene en formgyldig ægtepagt, hvori det blev aftalt, at der skulle være skilsmissesæreje i ægteskabet. Dog skulle længstlevendes formue være fuldstændigt særeje, ligesom arv og gave skulle være fuldstændigt særeje.

Franz oprettede i 1998 et formgyldigt testamente, hvori han bestemte:

”1. Sara skal arve mindst muligt, da hun formentlig får en betydelig arv fra sin mor.
2. Dan og Ditlev skal arve deres legale arv.
3. Da Lene og jeg ikke har døtre, skal min niece, Nanna, arve den ametysthalskæde, som jeg har arvet efter min mormor.
4. Dan skal have ret til at udtage min skrivebordsstol, og Ditlev skal have ret til at udtage mit skrivebord - begge dele inden for deres arv.
5. Lene skal bortset fra ovennævnte pkt. 2 og 3 arve mest muligt”.

I 2012 døde Franz. Lene ønskede straks at skifte. Hverken Franz eller Lene havde modtaget arv eller gave bortset fra ametysthalskæden, som Lene ønskede at udtage, da hun altid havde gået med den. Franz’ formue var på 538.000 kr. inkl. halskæden, skrivebordet og skrivebordsstolen, og Lenes var på 211.000 kr.

Alle ønsker mest muligt. Nanna ønskede halskæden, da den havde særlig erindringsværdi for hende. Kunne hun ikke få den, mente hun, at hun var berettiget til dens værdi, der i boet blev sat til 10.000 kr. Dette bestred Lene, der dog anerkendte halskædens særlige erindringsværdi for Nanna.

Sara gjorde gældende, at pkt. 1 i testamentet måtte bortfalde, da hendes mor var død i 2010 uden at efterlade hende mere end 40.000 kr. Hertil indvendte de andre arvinger bl.a., at Sara og hendes mor ikke havde haft kontakt med Franz de seneste 20 år, at Saras nu 97-årige mormor, der altid havde været velhavende, var i uskiftet bo, og at Sara var eneste arving efter mormoren, hvilket Sara ikke bestred.

Franz’ skrivebordsstol var 5.000 kr. værd og skrivebordet 5.000 kr. værd. Dan ønskede at udtage skrivebordsstolen. Ditlev ønskede såvel skrivebordet som skrivebords-

stolen udlagt til sig og anførte, at Lene ikke havde givet sit samtykke til testationen over skrivebordsstolen. Lene ville ikke have hverken skrivebordet eller skrivebordsstolen, så Ditlev mente, at han og Dan skulle trække lod om skrivebordsstolen.

Endelig ønskede såvel Lene som Ditlev udlagt et maleri, som havde en værdi af 50.000 kr. Ditlev ønskede i givet fald at betale differencen mellem maleriets værdi og sin arv kontant til boet.

Hvordan skal boet deles?

Løsningsvejledning til opgave 2

1. Formueordningen og dens betydning
Ægtepagten er gyldig og betyder, at ægtefællerne som udgangspunkt har skilsmissesæreje, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 1. Længstlevendes formue er dog aftalt at skulle være fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 2, og stk. 2. Endvidere medfører ægtepagten, at arv og gave er fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28, stk. 2. Franz' formue er skilsmissesæreje, der er fælleseje på dødsboskifte, men halskæden er arvet og derfor fuldstændigt særeje på skiftet. Hans bodel er 528.000 kr. og hans særeje 10.000 kr.

Lenes formue på 211.000 kr. er fuldstændigt særeje, da hun blev længstlevende.

I arv efter Franz falder hans boslod på ½ af 528.000 kr. = 264.000 kr. samt 10.000 kr. som særeje, i alt 274.000 kr.

Lenes særeje og boslod udgør 211.000 kr. + 264.000 kr. = 475.000 kr.

Værdier i alt 274.000 kr. + 475.000 kr. = **749.000 kr.**

Familieret 2012 s. 136 og 142.
Arveret 2008 s. 56.

2. Hvem er arvinger efter Franz?
Arvinger efter Franz er ægtefællen Lene og børnene Sara, Ditte og Dan, jf. AL §§ 1 og 9, stk. 1.

Arveret 2012 s. 39, 51 og 55.

3. Nannas arv
Nanna kan ikke arve halskæden, da den udelukkende har tjent til Lenes personlige brug, og dens værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold. Ifølge AL § 11, stk. 1, kan Lene udtage kæden forlods som tvangsarv, der ikke kan testeres over – også selv om den er særeje. I boet skal derfor kun fordeles 264.000 kr.

Arveret 2012 s. 66.

4. Saras arv
Sara skal ifølge testamentet kun have sin tvangsarv og er derfor berettiget til at rejse indsigelse, jf. AL § 79. I testamentet er dette begrundet med, at hun formentlig får en betydelig arv efter sin mor. Arven var kun 40.000 kr., og det er ikke en betydelig arv, selv om arven efter Franz heller ikke er så stor. Det må antages, at Franz havde regnet med, at Saras mor ville arve sine forældre – mormorens alder taget i betragtning - og dermed ville Sara formentlig have arvet væsentlig mere. Da moren dør før den velhavende mormor, kommer Sara til at arve mormoren i stedet. Dertil kommer, at begrundelsen i testamentet næppe er den eneste begrundelse for testationen, eftersom Sara ikke har set sin far i en lang årrække og i betragtning af tilkendegivelsen i testamentets pkt. 3, der er en klar forbigåelse af Sara. At Franz ikke har ændret sit testamente efter Saras mors død, er ikke et holdbart argument, når der ingen kontakt har været. Sara kan ikke få medhold i, at testationen er

bortfaldet iht. AL § 77, stk. 1, nr. 2, jf. særlig testamentets ord ”formentlig” – Franz tilkendegiver hermed, at arvens størrelse ikke er afgørende. Saras tvangsarv er ¼ af 1/3 af ½, jf. AL § 5, stk. 1, § 1, stk. 1 og § 9, stk. 1, hvilket er 1/24 af 264.000 kr. = 11.000 kr.

Arveret 2012 s. 213, 214, 227 og 231,

5. Ditlev og Dans arv
Ditlev og Dan skal som udgangspunkt have deres legale arv, dvs. hver 1/3 af ½, jf. AL §§ 1, stk. 1 og 9, stk. 1, dvs. 1/6 af 264.000 kr. = 44.000 kr. hver, jf. testamentet.

Arveret 2012 s. 39 og 55.

6. Lenes arv
Resten skal Lene arve, dvs. 264.000 kr. ÷ (44.000 + 44.000 + 11.000 = 99.000 kr.). Hun arver således 165.000 kr. Lene kan derfor påberåbe sig ret til suppleringsarv, jf. AL § 11, stk. 2, hvor grænsen i 2012 er 680.000 kr., idet hendes særeje, boslod og arv tilsammen kun er 211.000 kr. + 264.000 kr. + 165.000 kr. = 640.000 kr. Suppleringsarven udgør derfor 680.000 kr. ÷ 640.000 kr. = 40.000 kr. Disse 40.000 kr. skal tages fra børnenes friarv, dvs. fra Dans og Ditlevs friarv, der reduceres med 20.000 kr. for hver. De arver derfor kun 24.000 kr. hver, hvoraf 11.000 kr. er tvangsarv (halskæden udtages forlods, jf. 3).

Arveret 2012 s. 67 ff.
Arveretlig materialesamling 2012 s. 13.

7. Nannas krav på halssmykkets værdi
Nannas krav på halssmykkets værdi kan ikke imødekommes. Der er intet der tyder på, at Nannas legat, der klart er et genstandslegat med særlig affektionsværdi, bør ændres til et sumlegat.

Arveret 2012 s. 185 og 271.

8. Skrivebordet og skrivebordsstolen
Skrivebordet kan Ditlev udtage på sin arv, jf. AL § 6, stk. 1, da ingen andre ønsker det. Testationen over skrivebordsstolen krævede Lenes samtykke, jf. AL § 91, stk. 2, nr. 2, men reglen beskytter alene Lenes interesse i indboet. Da hun ikke ønsker stolen udlagt til sig, opretholdes testationen, og Dan udtager skrivebordsstolen inden for sin arvelod, jf. AL § 8.

Arveret 2012 s. 49, 234, 237 og 238.

9. Maleriet
Ditlevs arv er kun på 24.000 kr. Han har derfor ikke ret til at udtage maleriet, jf. AL § 6, stk. 1, da han kun kan udtage aktiver inden for sin arv. Lene ønsker maleriet udlagt, hvilket hun er berettiget til, jf. AL § 12, stk. 1, da værdien af hendes boslod og arv overstiger maleriets værdi.

Arveret 2012 s. 49 og 72.

10. Boopgørelse

Lenes boslod + arv	680.000 kr., heri maleri. Dertil halskæden 10.000 kr.
Dans arv	24.000 kr., heri skrivebordsstol
Ditlevs arv	24.000 kr., heri skrivebord
Saras arv	11.000 kr.
Nanna	0
I alt	739.000 kr. + 10.000 kr. fra halskæden = **749.000 kr.**